

Adviesraad bangig of beducht?

door Mark van Twist (lid Raad voor het Landelijk Gebied) en
Bas van Leeuwen (projectleider Raad voor het Landelijk Gebied)

Uit: Agrarisch Dagblad en Nieuwe Oogst (LTO), oktober 2006

Mark van Twist

Eigen verantwoordelijkheden overdragen aan anderen zonder je verder te bekommeren om de consequenties daarvan, dat kan niet de bedoeling zijn van Jan Heijkoop van de LTO (Nieuwe Oogst, 7 oktober 2006). Hij vond het recente advies van de Raad voor het Landelijk Gebied 'Van zorgen naar borgen' bangig omdat het advies (ook) ingaat op de risico's die verbonden zijn aan de overdracht van verantwoordelijkheden voor natuur en platteland aan maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers. Bang is als je met je ogen dicht een nieuwe situatie tegemoet treedt, niet als je tevoren een inschatting maakt van de risico's en toch voorstelt om de stap te nemen. En daar pleit de raad voor.

De raad spreekt in zijn advies over risico's omdat het ministerie van LNV in de dagelijkse praktijk stappen zet naar meer private inbreng. Daarbij brengt het ministerie de mogelijke

uitkomsten en de daaraan te verbinden consequenties niet helder in kaart. Bijvoorbeeld de taakstelling voor het particulier natuurbeheer van 42.771 hectare in 2018 bij de realisatie van de Ecologische Hoofd Structuur (EHS) Daarbij is niet bedacht wat de overheid moet doen als de realisatie achter blijft . Bij welk niveau van achterblijven moet er iets gebeuren en wat? Als je pas over oplossingen gaat nadenken als een probleem zich langzamerhand openbaart, loop je achter de feiten aan. Als de overheid vooraf niet duidelijk is geweest over de consequenties als het misloopt, wordt de overheid al snel als onbetrouwbaar gezien.

Zowel het Nationaal Groenfonds als de Rekenkamer stellen recent dat het achterblijven bij de taakstelling voor particulier natuurbeheer de realisatie van de EHS (zowel in oppervlakte als natuurkwaliteit) bedreigt. Ook als alle zeilen worden bijgezet, wordt maar de helft van die taakstelling bereikt. De overheid staat voor de publieke belangen. De raad toetst het streven naar minder overheid en meer maatschappelijke verantwoordelijkheid dan ook aan de vraag of die

publieke belangen beter gerealiseerd worden. Worden de doelen effectiever en efficiënter bereikt? Als het particulier natuurbeheer daar niet aan bijdraagt, ligt aanpassing van de rol van particulier natuurbeheer bij de realisatie van de EHS voor de hand. Het is duidelijk dat de bestuurlijke omslag naar meer verantwoordelijkheid voor de maatschappij hier op andere wijze vorm moet krijgen. Maar, zo meent de raad, wél vorm moet krijgen.

In zijn reactie op het rapport van de Rekenkamer geeft de minister van LNV aan dat hij de mogelijke risico's van de omslag van verwerving naar beheer bij de evaluatie van de omslag nader zal bezien. Doordat vooraf niet aangegeven is hoe met dit (voorspelbare) risico van te weinig belangstelling zou worden omgegaan (met opties zoals extra inspanningen om de interesse bij het particulier natuurbeheer te verhogen of het ambitieniveau voor het aandeel van particulier natuurbeheer verlagen), heerst nu onzekerheid. Nu wachten moeizame discussies door gewekte verwachtingen en door verschil in belangen bij overheid, particulieren en andere stakeholders.

De raad waarschuwt voor het risico dat door dit soort ontwikkelingen de bestuurlijke omslag op zich ter discussie komt. De benodigde volharding om de bestuurlijke omslag tot een succes te brengen, komt dan onder druk. Kansen gaan daardoor verloren.

De raad waarschuwt dus niet tegen een grotere rol voor welke private partij dan ook (terreinbeherende organisaties, boeren of particulieren). Volgens de raad kunnen de risico's die daaraan verbonden zijn, mits vooraf bekend, opgevangen worden door goede afspraken tussen overheid en private partijen te maken. Bijvoorbeeld over de financiële middelen die nodig zijn om nieuwe en bestaande verantwoordelijkheden waar te kunnen maken. Dat geldt ook voor de benodigde kennis en voor het risico dat de overheid zich niet meer bij het beleid betrokken voelt. Maar dan moeten die afspraken wel gemaakt worden! Dus niet verantwoordelijkheden overdragen zonder de benodigde middelen, zoals nu bij het nieuwe leefgebiedenbeleid voor biodiversiteit gebeurt.

Private partijen, overheid en stakeholders zullen samen moeten bepalen welke situaties kansrijk en welke heilloos zijn voor meer private verantwoordelijkheid en onder welke voorwaarden. Nu gaat het ministerie teveel uit van zijn eigen agenda en interne logica en kiest zelf welke verantwoordelijkheden worden overgedragen, en onder welke condities. Dat levert risico's op voor de bestuurlijke omslag, en dáárvoor is de raad beducht.